

ประโยค ๑-๒
แปล มคธเป็นไทย
สอบ วันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๖

แปล โดยพยัญชนะ

๑. เถโร ก็ ปน มยํ ตยา กถิตวตเต วตติสฺสามาติ อวตฺวา ก็ กาทํ วัฏฺฐติ
อุปาลิเกติ อาท ฯ ฆนฺเต สฺโสสนิกเกหิ นาม สฺสุสานเน วสนนภาโว สฺสุสานโคปกาณํ วิหารเ
มหาเถรสฺส คามโภชกสฺส จ กเถตุํ วัฏฺฐตีติ ฯ ก็การณชาติ ฯ กตกมฺมา โจรา สามิกเกหิ
ปทานุปทํ อนุพฺนฺชฺชตา สฺสุสานเน ฆนฺตีกํ ฉชฺชเตตฺวา ปลายนฺติ อถ มนุสฺสา สฺโสสนิกานํ
ปริปฺนฺถํ กโรนฺติ เอเตสํ ปน กถิตเ มยํ อิมสฺส ภพฺพทฺนตฺสฺส เอตฺตกนฺนาม กาลํ เอตฺถ
วสนนภาวํ ชานาม อโจโร เอโสติ อุปทฺทวํ นิวาเรนฺติ ตสฺมา เอเตสํ กเถตุํ วัฏฺฐตีติ ฯ
อญฺญํ ก็ กาทพฺพนฺติ ฯ ฆนฺเต สฺสุสานเน วสนนเตน นาม อยฺเยน มจฺจมฺสปีฏฺฐติลคฺคฺฟ้าทีนํ
วชฺชเชตพฺพานิ ทิวา น นินฺทหายิตพฺพํ อกฺุสีเตน ภวิตพฺพํ อารทฺทวิริเยน อสเจน อมายาวินา
หุตฺวา กลฺยาณชฺชฌาสเยน ภวิตพฺพํ สายํ สพฺเพสฺส สฺสุตเตสฺส วิหารโต อากนฺตพฺพํ ปจฺจสกาเล
สพฺเพสฺส อนุฏฺฐิตเตสฺสเยว วิหารํ คนฺตพฺพํ สเจ ฆนฺเต อยฺโย อิมสฺมี จาเน เอวํ วิหรนฺโต
ปพฺพชิตกิจฺจํ มตฺถกํ ปาเปตุํ สกฺขิสฺสตี สเจ มตฺตสรีรํ อานตฺวา ฉชฺชเทนฺติ กมฺพลภูฏาการ์
อาโรเปตฺวา คนฺธมาลาทีหิ สกฺกการํ กตฺวา สรีริกิจฺจํ กริสฺสามิ โน เจ สกฺขิสฺสตี จิตกํ
อาโรเปตฺวา อคฺคิ ชาเลตฺวา สงฺกฺนา อากกฺกมิตฺวา พหิ จเปตฺวา ผรฺสุนา โภฏฺฐตฺวา
ชณฺหาชณฺฐีกํ ฉินฺนิตฺวา อคฺคิมฺหิ ปกฺขิปิตฺวา ตฺยทํ ทสฺเสตฺวา ฉาเปสฺสามีติ ฯ
(ธมฺมปทฺฏจกถาย ปจฺโม ภาโค/หน้า ๖๒ - ๖๓)

แปล โดยอรรถ

๒. อถ นั กติปาหจฺเจเนน เขฎฺฐปฺตตสฺส ภริยา อโห อมฺหากํ อยฺยา เขฎฺฐปฺตโต
 เมติ เทว โกฏฺฐาเส ทตฺวา วีย อิมเมว เคหํ อากจฺฉตีติ อาท ฯ เสสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
 เหวเมว วทีสุ ฯ เขฎฺฐฉีตฺรํ อาทึ กตฺวา ตาสํ เคหํ คตฺกालेषิ นั เหวเมว วทีสุ ฯ
 สา อวมานปฺตตฺตา หุตฺวา กิ อิมสํ สนฺตึเก วุตฺถเนน ภิกฺขุณี หุตฺวา ซีวีสสามีติ ภิกฺขุณฺโผปฺสฺสยํ
 คนฺตฺวา ปพฺพชฺชํ ยาจิ ฯ ตา นั ปพฺพชฺเชสุ ฯ สา ลหฺฐปฺสมฺปทา พหุปฺตฺติกาเถรี นาม
 ปณฺณายิ ฯ สา อหํ มหฺลลกกาเล ปพฺพชิตา อปฺปมตฺตาย เม ภวิตพฺพนฺติ ภิกฺขุณีนํ
 วตฺตปฺปฏิวตฺตํ กโรติ สพฺพรตฺตี สมณชฺมมํ กริสฺสามีติ เทวฺจาปาสาเท เอกํ ฅมฺภํ หตฺถเนน
 คเหตุวา ตํ อวิชฺฌมมานา สมณชฺมมํ กโรติ จงฺกมมมานาปิ อนุชการญฺจานเ มม รุกฺเข
 วา กตฺถจึ วา สีลํ ปฏิหฺณญฺเญยฺยาติ รุกฺขํ หตฺถเนน คเหตุวา ตํ อวิชฺฌมมานา สมณชฺมมํ
 กโรติ ฯ สตฺถารา เทลิตํ ฅมฺมเมว กริสฺสามีติ ฅมฺมํ อวาชฺเชตฺวา ฅมฺมํ อนุสฺสรมานา ว
 สมณชฺมมํ กโรติ ฯ อถ สตฺถา คนฺชฺก
 วีย ตาย สหฺฐิ กถเนโต พหุปฺตฺติเก มยา เทลิตชฺมมํ อนาวชฺชนฺตสฺส อปฺสฺสนฺตสฺส วสฺสสฺส
 ซีวิตโต มยา เทลิตชฺมมํ ปสฺสนฺตสฺส มุหุตฺตมฺปิ ซีวิตํ เสยโยติ วตฺวา อนุสฺสนฺธี ฅมฺมตฺวา
 ฅมฺมํ เทเสนโต อิมํ คากฺกมาท ฯ (ฅมฺมปทฺท
 ๑๔๘ - ๑๔๙)

ให้เวลา ๔ ชั่วโมงพิกากับ ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ๑-๒
แปล มคธเป็นไทย

แปล โดยพยัญชนะ

๑. อ.พระเถระ ไม่กล่าวแล้วว่า ก็ อ.เรา ท. จักประพฤติในวัตรอัน ๆ ท่านกล่าวแล้วหรือ
ดังนี้ กล่าวแล้วว่า ดูก่อนอุบาลิกา อ.อัน ๆ เรากะระทำ ซึ่งอะไร ย่อมควร ดังนี้ ฯ

อ.นางกาลิ กล่าวแล้วว่า ข้าแต่ท่านผู้เจริญ อ.อัน ๆ ภิกษุ ท. ชื่อผู้มีการอยู่ในป่าช้าเป็น
ปกติกล่าว ซึ่งความเป็นคือการอยู่ในป่าช้าแก่ชน ท. ผู้เฝ้าซึ่งป่าช้าด้วย แก่พระมหาเถระ ในวิหาร
ด้วย แก่บุคคลผู้บริโภคซึ่งบ้านด้วย ย่อมควร ดังนี้ ฯ

อ.พระเถระ ถามแล้วว่า อ.อัน ๆ ภิกษุ ท. ชื่อผู้มีการอยู่ในป่าช้าเป็นปกติ กล่าวซึ่งความ
เป็นคืออันอยู่ในป่าช้า แก่ชน ท. ผู้เฝ้าซึ่งป่าช้าด้วย แก่พระมหาเถระ ในวิหารด้วย แก่บุคคลผู้
บริโภคซึ่งบ้านด้วย ย่อมควร เพราะเหตุอะไร ดังนี้ ฯ

อ.นางกาลิกกล่าวแล้วว่า อ.โจร ท.ผู้มีการมอันกระทำแล้ว ผู้อันเจ้าของ ท. ติดตามอยู่*
ซึ่งรอยเท้าและรอยเท้าตาม ทิ้งแล้ว ซึ่งห้อมมีภณทะในป่าช้า จะหนีไป ครั้นเมื่อความเป็นอย่างนั้น
มีอยู่ อ.มนุษย์ ท. จะกระทำ ซึ่งอันตรายเป็นเครื่องเบียดเบียนรอบ แก่ภิกษุ ท. ผู้มีการอยู่ใน
ป่าช้าเป็นปกติ แต่ว่า ครั้นเมื่อความเป็นคืออันอยู่ในป่าช้า อันภิกษุ ท. ผู้มีการอยู่ในป่าช้าเป็นปกติ
กล่าวแล้ว แก่ชน ท. มีชนผู้เฝ้าซึ่งป่าช้าเป็นต้น เหล่านั้น อ.ชน ท. มีชนผู้เฝ้าซึ่งป่าช้าเป็นต้น
เหล่านั้น ย่อมห้าม ซึ่งอุปัททวะ ด้วยอันกล่าวว่า อ.เรา ท. ย่อมรู้ ซึ่งความเป็นคืออันอยู่ในป่าช้านี้

* อุนฺหนฺนุตา เป็น มาน ปัจจย, อาเทศ มาน ปัจจย เป็น อุนฺท. เตเนว มานปจฺจโย อุตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมณฺติ
ภาวกมฺมณฺสฺสึ โหติ, ตสฺส จ อุตฺตโนปทานิ ปฺรสุสฺสพทฺตฺตฺนฺติ กฺวจฺจิ อุนฺทปจฺจยาเทโส จ. เพราะเหตุนี้แหละแล มาน ปัจจย
ย่อมลงเฝ้าใน ภาว และ กัมม ด้วยสูตรว่า อุตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมณฺติ ดังนี้ และมีการอาเทศ มาน ปัจจยนั้นเป็น อุนฺท
ในอุททาทรณโฆงแห่งได้บ้าง ด้วยสูตรว่า อุตฺตโนปทานิ ปฺรสุสฺสพทฺตฺตฺนฺติ ดังนี้. ปทฺรุปลิหฺสิ. ฉบับของอาจารย์สิริ เพ็ชรไชย
หน้าที ๓๖๗ สูตรที่ ๖๓๐, ฉบับวัดท่ามะโอ ลำปาง หน้าที ๓๑๓ สูตรที่ ๖๔๖.

แห่งท่านผู้เจริญนี้ ตลอดกาลชื่อมีประมาณเท่านี้ อ.ท่านผู้เจริญนั้น เป็นผู้มิใช่ใจร ย่อมเป็น ดังนี้ เพราะฉะนั้น อ.อัน ๆ ภิกษุ ท. ผู้มีการอยู่ในป่าช้าเป็นปกติ กล่าวซึ่งความเป็นคือการอยู่ในป่าช้า แก่ชน ท. มีชนผู้เฝ้าซึ่งป่าช้าเป็นต้น เหล่านั้น ย่อมควร ดังนี้ ฯ

อ.พระเถระ ถามแล้วว่า อ.วัตรอะไรอื่น อันเรา ฟังกระทำ ดังนี้ ฯ

อ.นางกาลี กล่าวแล้วว่า ข้าแต่ท่านผู้เจริญ อ.วัตร ท. มีปลาและเนื้อและแป้ง และงา และน้ำอ้อยงบเป็นต้น อันพระผู้เป็นเจ้าของชื่อผู้อยู่ ๆ ในป่าช้า ฟังเว้น, อันพระผู้เป็นเจ้าของชื่อผู้อยู่ ๆ ในป่าช้า ไม่ฟังประพตติเพียงดังหลับ ในกลางวัน, ฟังเป็นผู้เกียดคร้านทามิได้ ฟังเป็น, เป็นผู้มีความเพียรอันปรารถนาแล้ว เป็นผู้โอ้อวดทามิได้ เป็นผู้มีมายาทามิได้ เป็น ฟังเป็นผู้มีอัธยาศัยอันงาม ฟังเป็น, ในเวลาเย็น ครั้นเมื่อชน ท. ทั้งปวง หลับแล้ว อันพระผู้เป็นเจ้าของชื่อผู้อยู่ ๆ ในป่าช้า ฟังมาจากวิหาร, ในกาลเป็นที่ขจัดเฉพาะซึ่งมิด ครั้นเมื่อชน ท. ทั้งปวง ยังไม่ลุกขึ้นแล้วนั้นเที่ยว ฟังไป สุวิหาร, ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ถ้าวว่า อ.พระผู้เป็นเจ้าของชื่อผู้อยู่ ๆ อย่างนี้ ในที่นี้ จักอาจ เพื่ออันยังกิจแห่งบรรพชิตให้ถึงซึ่งที่สุดไซ้, ถ้าวว่า อ.ชน ท. นำมาแล้ว ซึ่งสรีระของชนผู้ตายแล้ว ย่อมทิ้งไซ้ อ.ดิฉัน จักยกขึ้นแล้ว ซึ่งสรีระของชนผู้ตายแล้วนั้น สูเรือนยอดอันบุคคลคาดแล้วด้วยผ้ากัมพลกระทำแล้ว ซึ่งสักการะ ด้วยวัตร ท. มีของหอมและระเบียบแห่งดอกไม้เป็นต้น จักกระทำแล้ว ซึ่งกิจคืออันเผาซึ่งสรีระ, ถ้าวว่า อ.พระผู้เป็นเจ้าของชื่อผู้อยู่ ๆ จักไม่อาจ เพื่ออันยังกิจแห่งบรรพชิตให้ถึงซึ่งที่สุดไซ้ อ.ดิฉัน จักยกขึ้นแล้ว ซึ่งสรีระของชนผู้ตายแล้วนั้น สูเชิงตะกอน ยังไฟให้โพลงแล้ว คว่ามาแล้ว ด้วยขอ ตั้งไว้แล้ว ในภายนอก ทบแล้ว ด้วยขวาน ตัดแล้ว ทำให้เป็นชิ้นน้อยชิ้นใหญ่ ใส่เข้าแล้ว ในไฟ แสดงแล้ว แก่ท่าน จักยังสรีระของชนผู้ตายแล้วนั้นให้ไหม้ ดังนี้ ฯ

แปล โดยอรรถ

๒. ครั้นล่วงไป ๒ - ๓ วัน ภรรยาของลูกชายคนโต กล่าวกะแม่ผัวว่า โอ แม่เจ้าของพวกเรา คิดว่า คนนี้เป็นลูกชายคนโตของเรา จึงมาเรือนนี้แห่งเดียว เหมือนกับให้สองส่วน ฯ แม้ภรรยาของพวกลูกชายที่เหลือ ก็พูดอย่างนั้นเหมือนกัน ฯ ฝ่ายพวกลูกสาว ตั้งตั้งแต่ลูกสาวคนโต ก็พูดกะนางอย่างนั้นเหมือนกัน แม้ในเวลาที่น่าจะไปสู่เรือนของพวกลูกสาวเหล่านั้น ฯ นางถูกดูหมิ่น จึงคิดว่า ประโยชน์อะไรด้วยการอยู่ในสำนักของลูก ๆ เหล่านี้ เราจักเป็นภิกษุณีเป็นอยู่ ดังนี้ จึงไปยังสำนักของนางภิกษุณีชอวชแล้ว ฯ นางภิกษุณีเหล่านั้น ให้นางบวชแล้ว ฯ

นางได้อุปสมบทแล้ว ปรากฏชื่อว่า พุทฺตติกาเถรี ฯ พระพุทฺตติกาเถรีนั้น คิดว่า เราบวชใน
เวลาแก่ เราไม่ควรประมาท จึงทำวัตรปฏิบัติแก่นางภิกษุณีทั้งหลาย คิดว่า เราจักบำเพ็ญสมณ
ธรรมตลอดคตินัยรุ่ง จึงใช้มือจับเสาดันหนึ่ง ที่ภายใต้ปราสาท เดินเวียนเสานั้น บำเพ็ญสมณธรรม
แม้เมื่อจงกรม คิดว่า ศีรษะของเรา ฟิงกระทบที่ต้นไม้ หรือวัตถุอะไร ๆ ในที่มีด จึงใช้มือจับ
ต้นไม้ เดินเวียนต้นไม้นั้น บำเพ็ญสมณธรรม ฯ นางคิดว่า เราจักบำเพ็ญธรรมที่พระบรมศาสดา
ทรงแสดงแล้วนั้นเทียว จึงใคร่ครวญถึงธรรม ระลึกถึงธรรม บำเพ็ญสมณธรรม ฯ ลำดับนั้นพระ
บรมศาสดา ประทับนั่งอยู่ในพระคันธกุฎีนั้นเองทรงแผ่พระรัศมีไปเหมือนประทับนั่งอยู่เฉพาะหน้า
เมื่อจะตรัสกะนาง จึงตรัสว่า แน่ะพุทฺตติกา ความเป็นอยู่แม้ครู่เดียวของบุคคลผู้เห็นธรรมที่เรา
แสดงแล้ว ประเสริฐกว่าความเป็นอยู่ ๑๐๐ ปี ของผู้ไม่ใคร่ครวญ ไม่เห็นธรรมที่เราแสดงแล้ว
ดังนี้ เมื่อจะทรงสืบต่ออนุสนธิแสดงธรรม จึงตรัสพระคาถานี้ ฯ

พระราชปริยัติโมลี อุปสโม วัดชนะสงคราม
สนามหลวงแผนกบาลี

เฉลย.
ตรวจแก้.